

CRÒNICA D'UNA INTEGRACIÓ

Isidor Cònsul

El meu primer acostament a Sant Just Desvern va ser filològic, de l'època d'estudiant de romàniques a la Universitat de Barcelona quan, per a mi, el nom de Sant Just Desvern només era, amb el topònim veí de Sant Joan Despí, i una mica més llunya el de Sant Esteve de Sesrovires, els exemples més meridionals, dins del Principat, per argumentar l'antiga extensió d'ús de l'article salat; una fórmula encara vigent a la parla de les Balears, i que també roman adormit en els noms de lloc d'una tirallonga toponímica que salpebra, més al nord, el litoral gironí. Llavors, per a un estudiant enyoradís de la plana d'Urgell, l'ample pla de Barcelona, entre el Besòs i el Llobregat, es presentava com l'extensió quasi inabastable d'un monstre urbanístic dens i caòtic, artificial i fred. Per això en fugia, sempre que en tenia l'oportunitat, per la única via d'escapament d'aquells anys cap a ponent: els escassos deu quilòmetres d'autovia que acabaven de sobte en una corba imprevista i perillosa, i enllaçaven el capdamunt de la Diagonal amb la vella carretera nacional II sense haver de passar pel pont d'Esplugues ni per l'interior de Sant Just Desvern. Des de dins d'un 600 que era llavors una juguina nova i nerviosa (i que ara és, pobre, una vella i atrotinada andròmina amb trenta-tres anys a la pell de la carrosseria), Esplugues i Sant Just ja es veien com un continuum, la intuïció de carrers i cases que treien el nas rere d'un curiós decorat del Far West, prou visible des d'aquell inici d'autovia. No sé si el recordeu, però era un plató cinematogràfic tronat que s'utilitzava per rodar-hi els spaguetti western d'aquell tombant dels anys seixanta cap als setanta. Si l'aridesa extensiva d'Almeria hi feia de desert d'Arizona, d'Esplugues City en manllevaven l'espai del carrer principal de qualsevol de les ciutats mítiques del vell oest, Oklahoma, Tulsa, Texas o Kansas City, sempre cruïlla de pistolers, cawboys i tafurs professionals.

En aquells anys d'estudiant universitari, entre la tardor de 1968 i l'estiu de 1973, sempre vaig tenir clar que en acabar la carrera tocava el dos d'una ciutat que no m'agradava i que em continuava mostrant el seu rostre més sever, draconià, antipàtic i inclement. Em repetia a mi mateix i als que m'envoltaven que el meu somni i la meva il·lusió era poder construir un futur professional entre les geografies cordials, amables i

casolanes de les comarques de Ponent en sentit ampli, la meua terra, entre Lleida i la Panadella. Però resulta que la vida és caòtica i atzarosa, dispersa i estranya, capriciosa i voluble; i per més que alguna vegada ens sembli que som nosaltres qui la governem, en realitat és ella, la vida, qui ens du a vendre pel camí que vol i ens governa d'una manera ximple i rampelluda, a vegades amb malastrugança dramàtica i altres amb algun girs sobtats de bonança i tocs impensats de fortuna. A aquell estudiant enyoradís d'una plana llavors encara agrària i ara cada cop més urbana, aviat li va quedar clar que la feina i les oportunitats eren, com en el conte del Patufet, a la panxa del monstre, i que no hi hauria altre camí cap a Ponent que el del pelegrinatge estrictament sentimental, la ruta espiritual que encara practico, trenta anys després, d'ençà que la nostàlgia se m'ha convertit en un hort que m'agrada conrear i davant la certesa, sobretot, que el marriment se'm menjaria en quatre dies si cada dos o tres setmanes, màxim un mes, no pogués fer aquest pelegrinatge habitual a les geografies de l'ànima, a tastar la boira en temps de tardor, a badar amb la meravella ataronjada, llepada de liles, blaus i grocs, de les lentes postes de sol de l'Urgell, o el detall de poder beure a glops les onades de la marinada ceriverina en els càlids capallards de l'estiu.

Va ser un cop de sort dels capricis insolents de la vida qui, en la segona meitat dels setanta, ens va dur a la consideració que potser havíem de contemplar Sant Just Desvern com a casa pròpia. Fou el mateix gir de fortuna que ens hi instal·la per viure-hi, en els primers mesos de 1981, fa exactament vint-i-dos anys. I m'hi trobat bé - ens hi hem trobat bé-, molt bé. Fins i tot començo a presumir de santjustenc, malgrat que la meua integració ha estat de ritme lent, de marxa pausada, amb reductora, com els tractors. Perquè, en el darrer replec de l'ànima, he anat mantenint encesa la il·lusió del retorn i he deixat que la corda de Ponent tibés debades un grapat d'anys, això sí, amb una força que el mateix pas del temps ha fet minvar i en la mesura, és clar, que la punyetera realitat de la vida ha anat imposant sense contemplacions la lògica capriciosa i sempre incerta de les seves lleis. Si faig balanç, i aquest pregó no deixa de ser una invitació a fer-lo, durant aquests vint-i-dos anys compto que han estat tres els elements que m'han anat fent santjustenc: en primer lloc la família, els fills sobretot, però també la Romi, perquè tots tres se'n van fer militants des del mateix dia de la seva arribada al

Passatge Carbonell 13, casa 13; el segon element integrador fou l'enyorada Escola Núria i, el darrer, la descoberta d'una entitat que considero única, la SEAS.

Però anem a pams. L'any 1981, quan vam arribar a Sant Just, vam dedicar uns dies a visitar els diferents centres escolars del poble i si vam optar per l'Escola Núria va ser per dues raons: primer perquè es tractava, llavors, de l'únic centre que ens garantia que el català hi era la llengua vehicular; la segona raó fou descobrir-hi un personatge quasi de llegenda, que representava, en ell mateix, una història de la nostra millor tradició pedagògica: em refereixo a la senyoreta Cinteta, a qui aprofito per homenatjar ara que aquest pregó m'ho posa en safata. Sense escarafalls de cap mena ni la més mínima intenció comparativa, crec que puc dir que l'Escola Núria va armar els nostres fills amb les eines bàsiques i fonamentals del primer ensenyament: va contribuir, juntament amb l'acció de la pròpia família, a fer-los més lliures, més responsables i més solidaris, i alhora els va convertir en bons emissors i receptors de missatges. Entenc que l'essència de l'ensenyament es redueix a un acte continu de comunicació amb l'objectiu de convertir l'alumne en un bon emissor i un bon receptor de missatges. Curt i ras, que aprengui a llegir, i a llegir bé, i que aprengui a expressar-se, oralment i per escrit, i que ho faci bé. La resta, la diversitat dels continguts, venen sols quan es disposa de l'eina correcta per poder-los assumir i assimilar.

La mala sort, però, va ser arribar al tram final de la llarga història de l'Escola Núria, que just va tancar en acabar els seus estudis primaris el nostre fill petit o potser un curs després. Però durant els seus tres o quatre darrers anys, l'Associació de pares, convençuda que el centre era bo i una autèntica llàstima perdre'l, es va implicar amb tossuderia en la quimera de salvar una escola que rodava ferida de mort i amb la dificultat afegida d'haver de lluitar amb dos fronts alhora: l'administratiu amb els requisits de la nova llei i el d'un titular parroquial que no estava disposat a convertir el procés en Numància resistint a tort i a dret. De torna, la lluita impossible per l'Escola Núria es va convertir en la meua entrada dins del teixit tradicional santjustenc, en el sentit que hi vaig fer les primeres coneixences i alguna amistat, i va ser, sens dubte, un primer grau d'implicació personal en la vida del poble.

La relació amb la SEAS em va arribar uns anys més tard i té a hores d'ara, per a mi, des d'una perspectiva vital, la mateixa importància que per als típics ciutadans anglesos té el fet de pertànyer a un club més o menys privat. Potser sí que és la imatge més correcta: la SEAS ve a ser com el meu club i trobo que és, alhora, una magnífica entitat cívica. Diria fins i tot que, en el seu estat actual, és quasi perfecta, si més no, de les més perfectes que conec. Veig que funciona millor que molts rellotges i crec a ulls clucs que les seves activitats van més enllà de les indicacions que marca el seu anagrama, "Secció Excursionista de l'Ateneu Santjustenc". Ofereix una barreja curiosa de pràctica esportiva, convivència, catalanitat, lleure i cultura; l'objectiu excursionista i de coneixement del país li fa organitzar cinc o sis prototipus d'excursions (amb autocar, d'alta muntanya, matinals, gastronòmiques, literàries ...), promou anualment un cicle de conferències a l'entorn d'un tema, del qual en surt l'edició d'un llibre, publica un butlletí bimestral, convoca un concurs fotogràfic i trobo, sobretot, que posa un gruix impagable d'il·lusió i imaginació no només al servei de la pròpia entitat sinó, sobretot, de la convivència ciutadana. És realment un luxe per als santjustencs tenir la SEAS, com ho és disposar del mateix Ateneu i una munió d'agrupacions diverses del tipus Just Teatre, Sant Just Solidari, les diverses corals, un institut qualificat, pels seus resultats, entre els millors de Catalunya, la singular festa de la Pau que es va treure de la màniga l'Esplai Ara Mateix i un llarg etcètera que, a parer meu, només és possible per la forta personalitat que té Sant Just, segurament perquè darrera d'un present lluminós hi ha tota la força d'una història, una manera de ser i l'orgull de ser d'aquesta manera.

Quan l'anterior equip municipal va fer córrer l'eslògan "Poble / Ciutat", em va semblar que s'equivocava de mig a mig. O és que potser no el vaig acabar d'entendre. Perquè la gràcia de Sant Just és ser poble, el dinamisme de les seves entitats reposa en quasi un segle de tradició i, darrere, encara hi ha la història d'un poble que ha crescut però no gaire, que potser no cal que creixi gaire més, i que, malgrat tot, té la sort de tenir el monstre barceloní a quatre passes. Més ben dit, m'agradi o no, forma part de la gran urbs de Barcelona i és una de les peces de la gran àrea metropolitana, la qual cosa també és un avantatge, fins i tot per a mi. Però hi ha un trampa, a tocar, si mai Sant Just arriba a perdre la seva condició de poble per a esdevenir un espai

privilegiat a la vora de Barcelona, emprat més per a dormir-hi que no pas per viure-hi. L'esperit de Sant Just és de poble i cal que tots treballem per conservar-lo. No oblidem que, ara com ara, el concepte ciutat ens dibuixa el marc d'una convivència anònima, d'una relació freda i distant, d'un espai fonamentalment laboral, marc de negocis i de lleure nocturn. Ciutat, com a sinònim de neguit i de presses, metàfora del món globalitzat i uniforme del qual cal també defensar-nos, geografia de solituds perdudes entre la multitud, paisatges d'angoixa. Per contra, ser poble implica tenir ànima i personalitat pròpia, pertànyer a una comunitat que es coneix i pot abastar-se; és anar al mercat i entretenir-se parlant amb coneguts i veïns; és deixar-se caure pels locals de les entitats, és assajar a les diferents corals o al grup de teatre, és reunir-se a fer la revista i saber, sobretot, que pertanys a una comunitat que no només no és anònima sinó que té nervi, temperament i vida pròpia. Que sigui per molts anys! Amb l'ajuda de tots, és clar, i el recolzament, sobretot dels que tenen l'obligació –i la vocació - d'administrar-nos.

Isidor Cònsul
3 d'agost del 2003